

مسلك اجتماعى

علم اجتماعى تعليم و مسائل اجتماعى مزه نظريه ابره

علم اجتماع مسلك اجتماعى به مركز خلق اولدينى
كى مسلك ده توركيه نك اك وجدانلى اولادلىرىنه
برمركز استناد !
[صباح الدين بك، مسلك اجتماعى و پژوهشگرى]

مدير و رئيس تحرير : محمد على

برنجى سنه — ۱ نجى جزء

بين الملل علم اجتماع جمعيت كوندربيلن بر فخره

صالح مسئله سنده توركيه

عثمانلى تاريخنك علم اجتماع ايله ايضاحى

استانبول

کتابخانه حليمى

۴۶ — باب على جاده سى — ۴۶

مطبعة اورخانیه

شباط ۱۳۳۵

مسلك اجتماعى پروگرامنى نىيەت ايجىي يايىمۇمە نەققەمە:

عثمانلى تارىخىنىڭ علم اجتماع ايله ايضاحى

۱

فاتح تورىكار نمونه سنك اصلى

۱. — كويىمە چوبانە نموۋە اجتماعىسى

مركىزى آسيانك مېذول اوتلى سېلىرى تشكىل تېجىمى يى بوتون بساطت
و شدتيله ياشاتوب محافظه ايتەدە [۱].

بو سېلىر، انسان سىمى ايله غير قابل تحويل بر زميندر؛ يالكز اوت
يتيشدېرە بېليور؛ فقط اوتى مېذول وبركتلى. بو واسع اوتلاقدرە بويوك
سورولر، بالخاصه قيصراق سورولرى طولاشير.

[۱] بر عتيقك نصف كرە شىاليدەكى قىسمندە (آفريقانك نصف جنوبىسى
مستقنا اولەرق بوتون بر عتيق) انسانى ياشاتە بېلە جك مسامى مختلفە نك صورت تۈزىمى
عمومى بر طرزەدە آراشدېرېلە جق اولورسە بو وسىع ساحە يى ايكي يە آيىرمق ايجاب ايدىر:
برى عمومىي اعتبارلە سى بىرلە قابل تحويل اولمايان واوتدن باشقە محصول
وبرمىن اراضى كە بورادە نك برسى حاكىم بولونىور: كوچمە چوبانلق؛
ديكرىدە زراعتلە قابل تحويل اولان، بناء عليه تكملة مساعد برزمىن معيشت
احتوا ايدن اراضى.

غير قابل تحويل اراضى منطقەسى سېىربانك شىرقىندىن محيط اطلاسى يە قۇر
تمادى ايدىور. آسيانى مركىزىنك واسمومىرغىم يايلارىنىڭ وجودە كىتىردىكى اوتلاق

سپدہ یاشایان انسانلر ، مسئلہ معیشی (کوچہ چوبانلق) له حل ایتمکده درلر . غدارینی تشکیل ایدن سودی ، لباس ومسکن ایچین مواد ابتدائی سورولر ویرور . سورو ایسه هیچ برسی صرقنه احتیاج کوسترمکسزین کندیلکندن یتیشن اوتله بسلنیور .

رعی، جهد وتشقی اصغری درجده ایجاب ایدن برسی . قادین ارکک بوجوبانلرک ال باشلی ایشی ال برلکیلہ کونده ایی دفعه حیوانلری صاغمدن عبارتدر . کوچہ، (حیوان سرمایہ) سنک حاصلاتیلہ کچینر بر حاضر ییجی حالندہ . اوتلاقلردہ سورولری کودمک وقورومق ارککلرک مشغلہ سی . یاسورولر باشندہ متوکلا نہ برکلہیش، یاخود طاغیلوب قاچان حیوانلر بشندن دولو دزکین برصالدبریش ؛ یعنی عطالتک مختلف ایی شکلی .

صنعت عیالی ؛ اعمالات یورد ایشلرینہ قاتیلہرق قادینک یوکفی آغیرلانمده . بوجوبانلر ایچین کوچہلک بر ضرورتدر . هر سنہ کندیلکندن یشمروب تازه ان اوت ایسه زراعتده اولدینی کبی طور اراغک ایشلمہ سنہ احتیاج کوسترمیور . بونک ایچون سپدہ (ملک شخصی) قطعاً موجود اولماقدن باشقہ طور اراق عائله نلک ماسکی بیله دکل ؛ انسان، ایشله مکسزین یالکتر خدای

ستیلرله جزیره العرب ومحرای کبیرک چوراق سقلردن عبارت چوللری بومنطقه نلک اقسام مختلفه سیدر .

جنوبی وشرق آسیا (هند وجین وجواری) الہ چوللرک شمالندہ آق دکیز حوضہ سی ، آوروپا قطعہ سی و سبیریانک بر قسمی ایسه قابل زراعت منطقه بی تشکیل ایدر .

ایرانله شرقی آناتولی بوایکی بویوک منطقه نلک یکدیگری قطع ایتدیکی موقی اشغال ایلور . بونک ایچون هر ایکسینک خواص مخصوصه سندن حصه دارد . چول حانی آلان چوراق برلر ، کوچوک یابلا ستیلری ، قابل زراعت وادیلر . بحر حزرک جنوبندہ یوکلوب یاییله زق قفقاسله همالایا آره سنده بر خط اتصال وجوده کیرن کتله جبالک وادیلری بک متنوع محصولات یتشد بر میلیه جاب دقت . بو وادیلرک تاریخ بشرده اساسی بر وطنیه ایله ایتدیکنی ، ایلک نجمی عائله لرک بوراده تشکیل ایدرک افطار سائرہ به انتشار ایتدیکنی کوسترن دلائل موجوددر .

نابت محمولی طوبیلا مقله اکتفا ابتدا کج طوبراق تملك ایدیه رك عمومك استفاده سنه متروك قالیور .

شو حالده کوچبه جوبانلرك نرونی اموال منقولیه ، بالحافه سورولره انحصار اید یورکه اوده (عائله مالی) !

ستپ سعبه وملک و بر دیکی شکل اشتراکی عائله یده و بریر! عائله برجد مشترک حاکمیتی آئنده طوبیلا تمش عین نسل افرادندن متشکل غلبه لق بر جاعتدر : (عائله شیخه — Famille patriarcale) . هر فرد بوتون حیاتی مدتیجه جماعت عالیله ایچین جالبشیر ، بوکا مقابل ینه بوتون حیاتی امتداد نیجه اوجاعت طرفندن بسلنیر ، اولندیر یلیر ، باقیلیر .. حمایه اولنور . یعنی مسئله موجودیت ، مشکلات حیات اشتراك اموال اوزرینه قورولان عائله جاعتنه استنادله حل اولتمده .

شو حالده فرد ایچین حیاتك مشکلات مادیه ومعنویه سی حل ایدن ، سی ذاتی وتثبت شخصی دکل ، جماعت واونك بد انحصار ننده کی سرمایه (سورولر) در . فرد تشبثنه دکل ، جماعته دایانور . نتیجه ، جماعتك فرد نه حکمی ! عائله رئیس شیخك افراد اوزرنده کی حاکمیت مطلقه سی بونحکمی تمیل ایدر . عائله دن باشقه ، افرادی چرچوله لیر ، دیگر بر هیئت موجود اولمادیفی ایچون مربی ، صاحب (پاترون) ، حاکم ، پادشاه اقتدازی ده شیخك آئنده طوبیلا تمشدر . ایشته اك که وشك بر سی اوزرینه قورولمش بسیط بر هیئته — جماعت عالییه — انحصار ایدن مرکزی بر جمعیت !

بویله بر هیئتك دوامی آنجق فردی ، شخصیتدن محروم ایدن بر تربیه سایه سنده ممکن اولیور . افراد وارلغی جماعتك موجودیت مشترک سی ایچنده غائب ایتملی ، حرکاتی اداره ایچین وصایت ومعاونته محتاج قاله رق رئیسك او امرینه کور کورینه مطاوعته آلیشمش بولونماید که جماعتك حیاتی دوام ایده بیلسین . تشکل نتیجه ی تربیه سی ده بو ! ... بصیرتی ، تشبث وشخصیتی دکل ، بالعکس تسلیمیت حسنی بسلین ، عطالت ومطاوعت تحمیل ایدن تربیه عاطله !

بسیط و غیر متحول بر معیشتک تولید ایتمه بی تنقید قبول ایتمز بر رقناعت
 شکنده جماعتک نسلدن نسله نقل ایلمدیکی غرضانی اساس طوته رق آنجیق
 (استدلال - Dédution) طریقله یورویه بیلن دورغون بر ذهنیت !
 تعقیب ایندیکی سالم خط حرکتی آنجیق غیر متحول بر زمین سعلک
 ادامه و تقویه ایتمدیکی قوی بر حاکمیتک تصدیقه مدیون اولان عاقل بر وجدان !
 فقط بو دورغون ذهنیت ، بو عاقل وجدان ایله کوچه چوبان کنده
 صبق صبق به چرچوه لین جماعت ایچنده محیطنه اویمشدر . تربیه سی اونی
 متکامل بر محیط ایچین حاضر له میورسه محیطده ذاتاً متکامل دکل !
 انسان طور اخی سعلیه تحویل ایتمه رک یالکیز خدایی نابت محصولی
 طوبیلامقله قالدقچه زمین طبیعی بوتون قوتیه شرائط حیاتییه یی وتشکیلات
 اجتماعییه یی تعیین و تدبیت ایتمده .
 محیط طبیعیک محیط اجتماعی اوزرنده کی شو تحکیمک نتیجه سی ایسه
 توقف اجتماعی ! فی الحقیقه چوبانلر تاریخدن اول سبیلرنده ناصلسلر
 بو کونده او حالده .

(آدمون ده وولک (بولار) عنوانیه برغی جلدی لسانمه نقل ایلمش اولان
 Comment la route crée le type social اثر مهمنده کوچه چوبان نمونه سنه
 عائد قیمتی بر توصیف خصوصی واردر .)

۲ . — کریمه یوبانلرک طرز افشاری

استقبو

چوبانلر آنجیق سبیلرندن چیقارک تاریخه داخل اولورلر . چوبانلری
 چین ، هند ، شرق و آوروپا تاریخنده کور بورز . همده قانع و حق جهانگیر
 رولی اوینارکن ...

سڀ آدملى چينه، هنده، عرب سسلطنتي ايجندن شرقه حڪمران اولديلر. جنكيز و تيمورله آسيا، آوروپايه صارقان معظم بر سلطنت حالته كبردى. آتيللا دها اول چوبانلرك سطوت و قدرتي تا آوروپا ايجر بيلرينه قدر يوروشمىدى. بز آناطولى توركلرى ايسه باشقه بر يولدن آسياني آوروپايه ايلر ياتدك؟ بر شاعر مزك ديديكى كې «جهانگيرانه بر دولت چيقاردق بر عشريندن!»

شو مسلح استيلا قدرته باقچه آسياني مشربجه سوق ايدم جك واورانك مقدراتنه حاكم اولدقدن صوكره ديكر قطعانده حكم ايدم جك نمونه اجتماعى كوچه چوبانلر اولمليدى. فقط بو كون... بك ظاهره كه تفوق اونده دكل! استيلا قدرته تضاد تشكيل ايدن ضعف نردن كليور؟ بزى ياقيندن علاقه دار ايدن بو مسئله يى حسي بر نقطه نظر دن كورمك كفايت ايتمز، علماً ايضاح ايتك ايستر.

سڀ، اوزرنده چوغلان چوبانلرى خارجه آتيلمغه اجبار ايدبور. چونكه كثافت نفوس، زراعى محيطلرده اولايى كې، تقسيم اعمالده حصوله كتيريله جك ترقى ايله تايمين اولونا ماز. اساساً كوچه چوبانلق بسيط بر زراعت قدرده كثافت نفوسه مساعد دكل. بوسيدن انتشار حركتى بوتون سڀلرده مشهوددر. فقط اوتلاغك شرائط خصوصيه سنه كوره شدتى دكشير. اك مهيب استيلا آقنلر يى آسيانك مركز يا يلاسى توليد ايتمشدر. بر عرق انتشارى تملك ايتديكى واسطه نقليه ايله علاقه دار. سڀده كوچه چوبانلى ممكن قيلان آت، چوبانلرك انتشار يى ده تايمين ايدن واسطه! مهاجرت زمينك حدودنى توسيع ايدن شرائط جغرافيه نك موجوديتنى ده اونو نمايم. اوتلاقلر مركز يا يلاسدن غربه طوغرى بر جهتن توركستان، خزر، روسيه و بالطق اووه لريه؛ ديكر جهتن ايران و آناطولى يا يلالريه تمادى ايدر.

عائله شېخيه ، افرادىنى استقلاله حاضرله مادىنى ايچين ، شېخى مهاجرت توليد ايتىز . شېخى عائله لك كندى باشلىرىنه بر دكيشدبرمىده محدود بر دائره يى كچمبور . عائله لر معتاد دائره خارجه جيقدقلىرى زمان (كاروان) تشكيل ايدبولر .

مستقل حيات خصوصيه هيتلرینه انحصار ايدن بر جمعيتده كاروان حيات عموميه تشكيلاتنه طوعرى يكانه ظاهرى تشكيل ايدبولر . كاروان رئيسى موقعنده طوبلانان قدرتده ستيده عائله شېخيه خارجهنده ظهور ايدن يكانه قوه عموميه در . كاروان موقت بر هيت اولدنى ايچين رئيسك نفوذىده ثابت بر اساسه استناد ايتبولر .

كاروان ايله آوردو آرمه سنده بويوك فرق يوق . بونك ايچين مهاجرت مقاومت كوردى بر لرده مهيب بر قوه عسكرىه شكلنده ميدانه جيقبور . كروان رئيسىده بر قوماندان ، بر فاتح اولبور . آتيللا بونوعك نمونه سيدر . چوبانلرك برده زراعى مملكترلر استىلاسى وار . بوملكترلر الكواسع ايكيسى ، چين ايله هند مركز زراعى استىلاسى اتكنده . بالخاصه چين مكرر استىلالره معروض قالمش وسد كير بوتهلر كيه قارشى وجوده كيتلمش .

بوراده چوبانلرك حيات راعيانه دن حيات حاكميته كچدى كوردولور . چوبانلر زراعى جمعيتلرك حيات خصوصيه سى اوزرنده اجراى تاثير ايدمك قدرت اجتماعيه مالاك اولمادقلى ايچين دائما او جمعيتلرك تشكيلى تاثيرى آلتنده قالمش لدر . چونكه حيات خصوصيه اوزرنده اجراى تاثير ايدمك ايچين استحصال هيتلرى فوقنده بروظيفه ايفا ايتمك لازم . حالو كه چوبانلر بصيرتكار برسيعه ، استحصاله حاضر لانما مش . بناء عليه بومركب جمعيتلرده (ايشى اداره ايدن بر صنف) وظيفه سنى ايفا ايتمك مقتدر دكلار .

چينده عائله جماعتلر يك استقلالى قارشيسينده دائره تجاوزى محدود بر حكومتى طبقه وجوده كتيره بيلمش لر .

هنده ايسه اهلينك (قاست) لره چرچولنش بولونمى مسئوليارىده بويله بر (حكومت قاستى) ايچينه قابامش .

ایران و آناطولى یا بلالارى طريق مهاجرتنده ایسه مرعانك طاراله رق (مزارع) ایله چرچوئه نمى، بویولدن ایلریله بن چوبانلرك - کوبى حمایه سنه آلهرق کوبیلنك ویرکیسیله یاشار - سپاهى نمونه سنه استحاله سنى موجب اولمشدر . بو استحاله نك ادوارینى عثمانلى تاریخی اوزرینه اجرا ایتدیگمز تدقیق ایله تعینه موفق اولدق . بوسورتله حیات راعیانه دن حیات حاکمه کیشك تشکله وجوده کتیردیكى تحولى ده کورمك ممکن .

آتلى چوبان حرب و ویركى ایله یاشار برآدم حالى آلدقجه شیخی عائله یه احتیاجدن مستغنى اولور . سپاهیلر اوزمانه قدر کندیلرینى چرچوئه لین شیخی عائله یی قیربورلر . فقط یالکیز قلیجلرینه طایانان بو آدملر استقلاللرینى قازانه بیلورمى ؟ - خایر ! قلیجه طایانه رق چوبانلقدن وائله جماعتدن صیریلان سپاهى یكى حیاتنك ایجاب ایتدیكى دیگر برجماعته دوشمكه شكوم . اتمکنى قلیجى - تى اولهرق بین اتلى انجین (سپاهى طاقى) نك خارجدنه حیاتیوق ! ایشته سپاهیلرلى چرچوئه لین یكى جماعت . سلجوقیلر ، عثمانیلر ، قره قویونلر .. بویوک برر سپاهى جماعتی افاده ایدیور . (اشخاصی یکدیگرینه باغلایه رق تحکمی هدفه ایدین بو کى هیئتلره علم اجتماع (قلان - Glan) نامى ویریور ؛ شمذیلک بزده ، مقابلنى تعیین ایدنجه یه قدر ، بو تعبیرى قوللانه جغز .)

صاف شیخی عائله لرده حاکمیتك توجه ایتدیكى موقع اطرافنده نزاع بلیرمز ؛ شیخی عائله افرادی آرمسندکى روابط شخصییه ثابت . (عسکرى قلان) ده دخى افراد آرمسندکى رابطه صرف شخصی ، فقط حربك ماهیتی اعتباریه غیر ثابتدر .

زراعى جمعیتلر اوزرینه قونان چوبانلقدن چیمه حکومتی طبقانك منتظم قوای عمومیه تأسیسندکى مجزى بوسورتله قظاهر ایدیور ؛ وینه بونك ایچین که او مملکتلرك عصرلردن برى تاریخ سیاسیلرلى یالکیز سلطنت دعوالرندن و سرای اختلالرندن عبارت !

جنگيز و تيمورك او جهانگيرانه فتوحانندن ده پايدار برهيت سياسي طوغه مادي. چونكه بوسلطانلرده قدرت مليه مختلف مناطقه ياييلمش اولان چوبانلرك مشهور بر رئيس اطرافنده طوبلانمىسندن طوغيور؛ وديكر نمونه اجتماعى به منسوب عرقلرده بوقوتله تحكم آلتنه آلتوردى.

استيلاقافله لر ينك مبداء تشكلى اولان كروانك اساسنده كي موقتلك ويوقاريده ايضاح ايديان قان حياتى بوقدرتك نه درجده مترازل بر اساسه دايانديغى كوسترير.

بر عرقلك ديكر عرقلر اوزرنده كي نفوذى اجتماعى تفوقدن نشئت ايتدجكه موقت وزواله محكومدر. قدرت عسكريه ايسه تفوق اجتماعينك بر تظاھرينى تشكيل ايتيور.

۲

عثمانلى استيلاسى ناصل حاضرلاندى ؟

عثمانلى دواتى ايران يوليله آناطولى به اين تورك مهاجرتنك اوروبا ايجريسنه ايلريه مسندن طوغدى. آل عثمان، تورك استيلاسى اوروپايه سوق ايتمش؛ اولجه تورك طرفندن استيلا ايدلمش اولان آناطولى وجوارنده كي مستوليلرك رياستى ده، قازانقلرى نفوذ سايه سنده، برر برر كنديسنده جمعه موفق اولمشدى.

عثمانلى استيلاقافله سنك نه صورتله شكل ايتديكى كلامق ايجين آناطولى تاريخ اجتماعيسنك عواملى آراشدير مى يز:

آناطولى يوكسك بر يايلا ايله بونى اوچ جهتدن چرچوولين طار بر ساحلدين مرآك.

ساحل، آق دكيز منطقه اجتماعيسنك برقسيدر؛ آق دكيز قيبلىينه

خاص برمنظره کوسترير: د کيزه قدر ايتن طاغ اتکاريه بربرندن آيريلش ميوه لي آغاچلري مبذول واديلر .

يايلانک اورته سنده چوراق ستيلري آکديرير اقسام بولونمغله برابر اطرافى چويرن وساحه سنى عارضه لنديران طاغلرک اتکاري قابل زراعت يرلرله مرعالي جمع ايدر. بوييلا (شرقى اناتولى) منطقه اجتماعيه سنک غربه، آوروپايه طوغرى اوزانان براتکيدر؛ نته کيم ايران ده شرقه طوغرى نماديسيدر. بو طريق ايله آناطولى آسيانک بويوک ستيلريه دخی ارتباط پيدا ايدور .

بوندن باشقه آناطولى يايلاسى شرق ايله غرب آره سنده بر يولدر . دها طوغريسي فرات ودجله واديسى ، ايران (هند) ، سوريه (مصر) وسواحل آره سنده اوزانان ويکديکيري قطع ايدن يوللرک کذرکاهي . زمينک شو تحليلي بزه آناطولى تاريخ اجتماعيسنک عواملنى ورير :
۱) آناطولينک داخلمده (شرقى آناطولى) منطقه سندن انتشار ايدن چوبانلق وابستدانى زراعتله ياشار شيخي عائله لر ير طوته جق .

۲) ساحل خلقتک تکامل اجتماعيسى داخلمن آيرى واق دکنزک ديگر ديگر سواحلمه مربوط اوله رق دوام ايدم چک . بالخاصه آطه لر دکنزينک قارشيلقلى قبيلرندم بک صبقى بر ارتباط واردى ؛ بو يرلر (يونانى) نمونه اجتماعيسنک محل ظهور وانکشافى اولدى . ساحل بويىجه مستقل وحق يکديکيرينه رقيب (سيته) لر تأسس ايتدى .

داخلمه کى خلق ، عائله جماعتى آلتمده غير مترقى بر حياته باغلى قالدينى حالده ساحلمه کى يونانيلىر تجارتک سوقيله تجمعيلىک قيودىنى بعض مرتبه گوشه توب کنيشلته بيامشلردى . بوسبیدن تجارت و ثروتک تاثيرى استقامتمده بر ترقى ، بالخاصه بر انکشاف فکرى کوستريدلر .

۳) يوللرک بويىنده ويکديکيري قطع ايتديکى نقطه لرده برطاقم غلبه لى مراکز وجوده کله چک که بونلر بازار و قوناق يرلريدر . داخلمه کى شهرلردن

همان هپسی بو صورتله ظهور ایتمشدر . بو مرکز لرده ارباب حرف برلشیر ؟
قیسکانی سیاح و تاجر لر یوزندن ایشجیلک ایله کچمک اوزره دائمی و موقت
اوله رق هجرت ایدر .

آناطولی ، شرق ایله غرب آره سنده مبادله تجاریه اجراسی ایچین
یوللرینه محتاج اولانلرک استیلای تجاری و عسکری سینه معروضدر . هند یوانی
یونانیلره آچان اسکندرک فتوح ایله روما ایمپراطور لنی دوری داخله کی
بوشهر حیاتی بو یوتوب کنیشلندی . شهر لر تجاریله برابر عسکرو مأمور لرکده
مقری اولدیغندن تجارتک کتیر دیکی ، ویرکیلرک طوبلادینی ثروت یونان
مکتبندن یتیش صنعتکارلرله صنایع فیکریه اربابی ده بورالر طوبلایور
و شهر لره پایدار بر اساسه استناد ایتمین بر عمران و مدنیت وجود بولیوردی .
(۴) آناطولی ، آسیانک بویوک سبیلرندن کله چک استیلایه ده معروض .
فاتح تورکک ایشته بورادن کلدی .

سبک چوبان عائله لرینی طانیورز : سبیده بو عائله لر فوقنده دیگر بر
هیئت تشکل ایتیز . موقت اوله رق عائله لرک فوقنده تشکلی کوریله چک جماعت
آنحیق « کروان » در . هجرت و جوار اراضی مزروعیه اوزرینه وقوع بوله جق
آقینلر ایچین تشکل ایدم چک هیئت لره هب عین ماهیتی حائر : مقصد حاصل
اولجه کروان طاغاییر .

ابراندن کچرک آناطولییه این تورکک بالکیز سبیده برلرینی دیکشدرمش
اولمایورلردی . بورالرده قابل زراعت برلرک و یوللرک وجوده کتیر دیکی
(هیئت) لری بولملشدردی ، تورککک متمکن اهالی اوزرند برطاق جماعتلر
وجوده کتیر دکلرینی یعنی دولتلر تشکیل ایتدکلرینی کور یورز . غرنوی
وساچوقی دولتلری صرف چوبانلق حیاتنک ایجاب ایتدیکی و وجوده کتیرمش
اولدینی برر هیئت سیاسیه دکلدی ؛ بونلر زراعی جماعتلر اوزرینه قورولمشدی .
کوچه لرک متمکنلره هم جوار اولمسی دائما مصادمه لره و یغمایه سبب
اولور . کوچه لری رعایته مجبور ایدم چک قوی برضا بطه نی متمکنلر بالذات

وجوده كڻير مدڪارى تقديردہ بو منازعات ظاهراً غريب كورونه جك بر ترتيب ايله حل اولونقى ممكن ؛ تجاوزده بولنلر خدمت محافظه وانضباطى - بر جزيه ، وبركى مقابلنده - درعهده ايدر . ايشته تورك فتوحاتنك وتورك دولتلىرنك مقابله ميسى !

تورك فاتحلىرىنك آناطولیده ناصل يرلشديكنه باقالم : هجوملر شهرلره توجيه ايديلور . مملكتك مدافعه ميسى ده او مرکزلردن كليوردى . فتحن صوكره رؤسا شهرلرده يرلشدى .

بو رؤسا آرقه سندن شرق نجارى ، عرب - ايران مدنيتنى تمثيل ايدن صنعتكارلر ، صنايع فكريه اربابى ده داخل اولور [۱] . شهرلر ماهيتنى دكيشدير مەدن سكاتى دكيشدير يور .

اوردويه كلنجه ؛ عشرتوردن مركب برتورك اوردوسى قراومزارعى [۲] حاوى بر مملكتكى مدافعه ايدن قوتى قيروب ازيور . عشرتورك هر برى كندى كندينه ياشايه بيلير بر فرقه در . (بولر بويوك ستيده ايكن كندى كنديسه يتيشير عائله لرك بر سر کرده عائله سى اطرافنده طوبالانمسندن وجوده گلش

[۱] « مدنيت (مدنيت اسلاميه) اوزمانكى قاعده مدنيت : تبعاً شهرلره انحصار ايدردى . كويلرده آثار مدنيت كورولزدى . چونكه اوزمانلره كوره اولايى امور ، يعنى خليفه ايله تعلقاتى ، سراى خلقى ، والىلى ، وزبرلى نرده بولنورلرسه ثروت ورفاهيت شان وشوكت دخی اورالرده بولنوردى . بولر ايسه شهرلرده وبالخاصه يايتخلرده اقامت ايدرلردى . بوجهتله بغداد ، بصره ، شام ، فسطاط ، قاهره ، قيروان ، قرطبه ، غرناطه و سائر شهرلرى مەمور اولش وكويلر ايله چفتلكلر زراعت مخصوص يرلر شكائده قاله رق شهرلرده بولان ميانيدن ومدار يچمزل اولان سائر آثار مدنيتدن حصه دار اولماشدر . ايشته يالكيز او شهرلرده دركه منابع ثروت اسلاميه فيض نثار اولش ، اهالى خليفه نك ورجال دولتك اطرافنده انلردن مكافاتلره ، احسانلره ، هديه لره ، خلعتلره نائل اوله رق ياخود كنديلرته مجوهرات ، اشيا ، قاشلر صائره رق بولان وراحت ايله ياشامشدر . ايشته او شهرلرده دركه علماء ، شعراء ، مفتيلر ، تدبيرلر طوبالانير وخليفه نك ياخود امراستك ، ياخود رجال دولته فيض سخا وكرملرله يچينيردى . (مدنيت اسلاميه تاريخى ، ذكى مقاضى بك ترجمه سى ، جلد ۲ ، صفحه ۱۹۶) .

[۲] تورك بكلى آرمه منده كى نخبيراندهده كوريلن بوتعبير شايان دقت .

بره فلان . . .) هجرت و حریک تأمین ایدہ جکی غنیمت ایچون برلشمشلر .
 بیی موقع بونلری هب برآردہ طوئاجق قدر واسع برستب حالندہ دکل .
 بورادہ قرا و مزارع طاغینق اولدینی کبی ستپدہ طاغینق .

بواسباب آلتندہ استیلا قافله سی مدافعه و حرب ایچین برلشمک اوزره
 بایراق بایراق آریلیور؛ هر سرکرده توایی ایله حمایه سی درعهده ابتدیی
 قریه و مزرعیه جوار ستی طوتیور .

ایشته تیمار اصولک اساسی ! سرکرده لر تیمارلی سپاهی؛ بونلرک وجوده
 کتیردیکی هیئتده رئیسک آدیله آکیلر بر (دولت) : ساجوقی دولتی ،
 عثمانلی دولتی ... دیگرلرینه قارشی موقعی محافظه ایدہ بیله جکنه امین اولان
 هر سپاهی هیئت بر دولت وجوده کتیره بیلیور . طبیعیدرکه بونلر برر رئیس
 آرقه سنده طوبلانیوردی . نته کیم آناطولیده ساجوقی خاندانک سقوطیلہ
 تاریختک طوائف ملوک دیدیکی دولتلرک ظهورینی کوریورز .

(مدنیت اسلامیه تاریخی «عسکر معاشلری ساجوقیلر زمانه قدر
 نقداً تأدیہ اولونمشدر . بوزماندن اعتباراً نقد یرینه مقاطعات ویرلکه
 باشلاندی» دیور . بویکی طرز ایکی عسکرک احوال اجتماعیه سنه مقابل کلیر .
 ساجوقی اوردولری عائله قادرو لرندن چیقهرق صنی بر اوردو حاله
 کلمش افراددن مرکب دکلدی .)

ایشته بوصورتله ، فاتح فرقه لرینی چیقارمش اولان عائله لرذن مرکب
 عشرتتلرک حیات راعیانهلرینی تماماً محافظه ایدہ بیلمش اولانلری بو حیاتی
 دوام ایتدیرم بیلمک ایچین یایلاق و قیشلاقلری طوتیور . طریق مهاجرتده
 بیسبط برزراعتی چوبانلقه علاوه اتمک مضطر قالانلری ایسه آناطولینک
 اکیذهی خلقنی آرتیره جق ایلاک نامزدلر . اسکی اکینجیلره کلنجه ؛ اونلر
 یالکر افندیلرینی دیکشدرمشدی .

بوکا مائل فتوحات ایکی صفحه کوستریر : برنجی صفحه ؛ متمکنلرله

کوجبہلر آرہ سندہ مصادمہ . کوجبہلرک غلبہسى، قوۃ عمومىہ يى يعنى حکومۃ قوۃ وجودہ کتيرملرى .

ايکنجيسى ؛ قوۃ عمومىہ يى وجودہ کتيرنلر آرہ سندہ منافعک تقسيمى بوزندن منازعات ، حکومتک ضبطى ايچين مجادلات . چونکہ ہر فرقہ نك عين درجہدہ مستفيد اولمى ممکن دکل . بوندہ مغلوب اولان ايچين حيات راعيانہ دن ۔ بويوك بر نعمت اوله رق ۔ اگر هنوز تماماً چقمامش ايسہ جوانلرى آرہ سنہ قاريشه رق ياشامق قالير؛ فقط موقع زراعتہ اجارايديورسہ فلاکت ! چونکہ چوانلر بک قعلى بر مجبوريث قارشيسندہ بولونمادق زراعتہ ياناشمالر . اوزمان مجادلہ بوتون شدتيہ دوام ايدر . حيات راعيانہ دن تماماً چبقه رق ويرکى ايلہ ياشامنه آليشمش اولانلر ايچين يا دولت .. يا اولوم ! بدنجى عصرده آناطولى بوايکنجى صفحہدہ بولونمقده ايدى . باخصوص خارجدن يى استيلا قافله لر ينک کلکدہ اولمى قاريشقلى آتيربوردى . روم اقليمہ آچيق بر کوشدہ يکى بر استيلا قافلهسى ترتيب ايدہ چک رئيسہ زمان تماماً مساعد ايدى . بورئيسى، آناطولينک تاغرب اوجنہ قدر قو يونلرى . آتلىرى وجبات راعيانہ سنى بوتون قدرت جنسکاورانہ سيليہ محافظہ ايتمش کوجوک بر عشرت فرقہسى چيقاردى .

روم ايلي فتوحاتى بردن اجرا ايدلمدى . چونکہ بواسيتيلايى اجرا ايدہ چک اوردو بويوك ستيپہ طوپلانمايوردى . آناطوليدن سوزولوب کليوردى . بونلر يکى فتح ايديلن برلردہ کنديلرينہ موقع تامين ايتدکن صوکرہ آناطوليدہ کى عين تشکيلاتلہ برلشملرى ايچين ديکر رؤسانک اورتہ دن قالقہسى کافى ايدى کہ بودہ تدريجاً وقوعہ قلدى .

عثمانلىق روم ايلي يہ يکى بر تورک استيلاسى يايارکن آناطولى جہتندہ اجراي حکم ايدن تورکلىردہ براصطفائى جنسکاورانہ يہ تابع قيلہ رق بايراغى آلتندہ طوپلايوردى .

ديمک کہ ، عثمانلى دولتى ايلرى حرکتنک تاثيرى آلتندہ تنظيم ايداش برتورک استيلاى عسکريسيدير .

استیلانک ماهیت اجتماعی سی

تورک لک سئیده اکتساب ایتش اولدقلری (تشکل اجتماعی) بی بیلورزه قافله حالنده هجرتلرینی، قابل زراعت یرلرده اکینجیلرله مناسبلرینی کوردک. بویکی محیطده یکی بر نمونه اجتماعی ظهور ایدور: سپاهی .. تورک دولترلی بونلرک اثری .

سباهیلرک خاطراتی چوقدن سیلینمشدر . حتی ایضا ایتش اولدقلری وظیفه بی بوندن اوچ عصر اول بیله خاطره کتیرمک ایجاب ایدورمش ! قوچی بک ، لایحه سنک بر فصلنه شویله باشلار : « ... خفی اولیه که سلاطین سالفه عظام اعلیاء در جاتهم فی دارالسلام بونجه غزوات جلیله و فتوحات جمیله ایدوب زمان میمنت نشانلرنده ضرب شمشیر آبدار ایران و توران و تورک و تاتار و هند و یمن و کفار مملکتلرینه ایریشوب اعدای دین و دولتدن کمنه مقابله به قادر اولوب کلباتک محمدی ایله ربیع مسکون طولوب و هر مملکتده پادشاهی مطیع و فرمانبر اولوب سمعنا و طاعة دیدکلری و بونجه قلاع و ممالکی فتح ایدوب صیت عالم آلالری دنیا به ولوله صالددوغی زعما و ارباب تیمارک مظاهرتیله اولوب ملوک اطرافدن باج و خراج آملشلردی و انلر مکمل ایکن واقع اولان غزوات و مصافلرده قبوللرینه اصلا احتیاج اولمازدی [۱] . »

قوچی بک افاده سی قطعی و معتیدار !

عثمانلی فتوحاتنک نه صورتله ایلریله یکنی آراشدیرده ق سباهیلری بولورز . فتح ایدیلان اراضی تیمار ، زعامت و خاص نامیله آیریلیر ، فاتحلره تقسیم اولتوردی : تیمار و زعامت سباهیلره ، خاص قوماندانلره . خاصلردن شهزادکان ، وزرا ، بکلر بکی ، میرلوا و سائر امرا به حصه لر افراز اولندقدن سوکره بقیه خاص هایون نامیله بر اقیلیور . وزرا ، بکلر بکی ، میرلوا و سائر بندگانک معین اولان خاصلری منصبلریله قائم .

[۱] قوچی بک لایحه سی ، مقدما ارباب تیمار و زعامتک و فرت و کفرتی ...

حال بوكه بر تيمار وزعامت محلول اولدوقده متوفانك حرب وضريره قادر اولادى وارسه اوکا ویريلير؛ شايد صی ایسه ایفای خدمته مقتدر اولنجه یه قدر جبهه لو کوندرومك شرطيله توجیه قلنور [۱].

ینه قوچی بك دییورکه : ۹۹۲ تاریخچه کلنجه قرا و مزارع ارباب سیف الله ایدی [۲]. .. وآرملرنده بر فرد اجنبی اولیوب جمله سی اوجاق و اوجاق زاده لر ابا عن جد بادشاه دیرلکنه متصرف کیمسه لر ایدی . حق ارباب تیماره اجنبی دخول ایتمسون دیو ابتدادن تیمار امری بر فرد و برلمزدی . قدیمی سپاهی زاده و قول اوغلی اولنله استحقاق امری و برلیدیکی زمان صحیح سپاهی زاده و قول اوغلی قول اولدوغنه ایکی نفر زعیم و اون نفر اهل تیمار شهادت ایتمنجه و برلمزدی . و شهر اوغلانی و رعایا طائفه سی تیمار امرینه طالب اولق کفره برابر ایدی [۳].

اك واسع اراضی به صاحب اولان (آل عثمان) ریاستنده اصحاب اراضی دن مرکب بر صنف عسکری « اهل سیف » بر آریست و قرا سی شکل ایتمش ؛ اوجاق اولری آره لرینه « اجنبی » قاریشماه سنه دقت ایدیورلر ، صنف لر یی قاپایورلر .

اسی عثمانلیر بو صنف ایله اولنرك (قبو خلق) ایدی . و برکی و برمه کجیور اولانلر تورک ، مسلمان ، نه اولورسه اولسون رعایا [۴].

[۱] نتایج الوقعات ، تفصیلات اداره اراضی .

[۲] قوچی بك لایحه سی : زعامت و تیمارک ابتدای تقبری .

[۳] قوچی بك لایحه سی : مقدما ارباب تیمار وزعامتک و فرت و کثرتی .

[۴] « روم ایلیک » اکثر طرفلرنده توطن اولونمش تورک و تاتار قبیله لر ی و آردنا وودلک

بعض مواقع اها لیس ی زراعت و حراستله مشغول اولمایوب عثمانلیق مسلکندنه یعنی وزرا و اصهار دائره لرنده ماهیه لو اوله رق خدمت عسکر یه ده ایدی (نتایج الوقعات ، فصل ثانی تکمله سی ، احوال عسکر یه) .

« اگری یوزجانی قریه سنه کلدک . یوزخانه لی جامع و جماملی بر قاج دکانلی مسلمان کویدر . بورعایا جله طوب کشان اولوب ... (اولیاچلی سیاحتنامه سی . جلد ۵ ،

عثمانی دولت نك دور استیلا سی (بو صاحب ارض او جاقلر) ك یاخود
عسکری زادكانك دوره تشكیلدر . كرك یی فتوحانك و كرك تورك بكلییه
اولان محارباتك نتیجه سی بو ایدی .

بیلورزكه صاحب ارض اولان تورك فامحلی زراعت ایجین یر آرایان
چفتجیلر دکلدی ؛ کلوب چکدکلی آسیا سبتلرنده اصل صنعتاری اولان
چوبانلق سایه سنده و یا یالارلر قبل زراعت یرلرینی ایشله ین چفتجیلر نفوذلری
آلته آله رق محصولدن استفاده ایله طوبراغی ایشله مک مجبوریتدن آزاده
قالمشردی .

طوبراقدن چیقاریلان محصولدن استفاده ایتلری ایجین ایکی یول واردی :
اغتنام طریق .. موقت ؛ طوبراغی بنه سه یه رك چفتجینی ویرکی به باغلا ق
طریق .. دائمی ؛ شو وضعیت ، اداره جیلریمیزی اراضی اوزرنده ایکی دورلو
حق تصورینه سوق ایتمشدر : دنیلورکه . بریسی حق زراعتدر ؛ طابو
سندیله متصرف اولان کسان زراعت و آنکله تعیش ایدرلر . ایکنجیسی
او ارض محصولت عشر شرعیسی آلمق (حالبوکه بو عشر شرعی دکل ؛
یرینه کوره مختلف نسبتلرده تعیین ایدلمش یر حصه) ؛ و محلولاتی طالبنه
تفویض ایلک و فراغ و انتقالی وقوعنده معین اولان خرجنی استیفا ایدرک
طابو سندی و یرمک حق اولوب بو دخی دولته عاندا ولدیفندن (!) سلطنت
سینه بو حقنی خاص وزعامت و تیمار اصحابنه اعطا و تقسیم و بعض خیرات
و مبراته وقف اولمق اوزره تخصیص ایلشدر [۱] . اراضی قانوننامه سی ده
عین اساسی محافظه ایدیور : « اراضی امیریه رقبه سی جانب بیت الماله عانده
اوله رق احاله و تفویضی طرف دولت علیه دن اعطا اولنه کان نارلا و چاپیر
و یا یلاق و قیشلاق و قوری و امنالی یرلردرکه مقدما فراغ و محلولات وقوعنده
صاحب ارض اعتبار اولتان تیمار وزعامت اصحابنك و برآره لقی ملتزم و محصللرک

[۱] نتایج الوقوعات ، باب ثا نك تكمله سی . تفصیلات اداره اراضی .

اذن وتفويضيله تصرف اولتوركن مؤخرأ بوترك الغاسى حسييله الحاله هذه طرف دولت عليه دن بو خصوصه مأمورا ولان ذاتك اذن وتفويضيله تصرف اولتوب متصرفلك بدلربنه بالاسى طغراالى طاپوسندى ويريلير (اوجنچى ماده). ديمك كه تورك فاتحلىرى صاحب ارض اوليور؛ فقط مستحصل اوله مايوردى. اسكى رومالير، ايني چفتچى، ديبه مدح ايدىلى هر درلو مدايحك فوقده كورورلر مش. اسكى عثمانلير ايسه بويله بر مدحى شبهه سز ايسته مزلردى. طوبراغى ايشله مك بو كونسى شهر ليلرك ده تلقيسى وجهله نظرلر نده رنجيرلك ايدى؛ اولرك، مطمع نظرى ابو آت وكسكين قلنج، جبه وجوشن ونيزه و كان ايدى. . طوبراغى حيات جند يانه و حربجويانه لر ينى ادامه ايچين بر منبع واردات اوله رق تلق ايديورلردى.

صاحب ارض حرب و ويركى ايله ياشار؛ صاحب اولدينى طوبراغى، ديرلكنى قيليجنه و منسوب اولدينى (قلان) مديون بر آدم ايدى. بوايسه طوبراقله اولان ارتباطك اك ضعيف بر شكلنى كوسترير. فاتحلىر طوبراغه يرلشه مامشلىر، مملكتده مساعينك سوق و اداره سنى درعهده ايدرك اهالى ينى بر سبى چرچيوه سى ايچينه آله مامشلىردى. يالكز بر شبكه عسكريه و حاكمه وجوده كتير يورلر: «قرا و مزراع ارباب سيف النده ايدى»؛ بو شبكه حاكمه نك بر آرده طوتدينى جمعيتلر حيات خصوصيه لر ينك شكل مخصوصنى محافظه ايديورلردى. عثمانلى استيلاسى اولرك مشترك بر نمونه اجتماعى به طوغرى تكاملنه خدمت ايدمه دى. چونكه بر عرق اوزر نده متين و قطنى بر تأثير اجرا ايدمه بيلمك ايچين سعيك سوق و اداره سنى آله آلتق الزم!

شو قدر واركه عسكرى زادكانلق حيات عموميه ينى كندينه حصر ايدمه رك خاقي حيات خصوصيه ده قايانغه اجبار ايديورلردى. بوجير اوزون مدت دوام ايدمه بيلسه صرف بو (حيات خصوصيه قايانق) صنف حاكمك ضررينه اوله رق رعايانك قدرت اجتماعيه سنى آتيرمقدن خالى قالمالدى. صاحب ارض

« اوجاقلارك اقرار سندن صوكره دخی حیات عمومی دن اوزاق بولونمق مجبوریتده
قالان زمره لرده و بالخاصه خریستانلرده بو ترقی یی كوره جكز .

شیمدی دور استیلا یی تمهیل ایدن آسایش داخلینك عوامانی آراشدریم :
صاحب ارض سپاهی کویلینك سعیی تنظیم ایده مامش ایسه ده کوی
حمایه ایده بیلوردی .

بو وظیفه یی ایضایه مقتدر : « اکثر ارباب تیار اباهن جد وطنلرینك ضابط و حارس
و ملكتلرینك اوجاق زاده سی اولغله اهالی بونلری بویوك كورمش اولدقلرندن و كندیلری
دخی خاندانقله مفتخر صاحب دارات آدملا ایدوكلرندن قری و قصبه لرینك محافظه : نه قادر و اشقی
و اجانب تسلطی احتمالنده در حال اهالینك ایشه یارارلری طویلا بوب دفع و تشکیل
اعدایه مسارعت ایده بیلجك قوه عصیه یه مالک ایدیلر . بونلرك اولادلری بابالرینه
خلف اوله بیللك استحقاقی تحصیل ایتش بولنقی ایچون وقت صباوتلرنده آتیه یینك
واسطه قوللانقی خصوصیلرله اشتغال ایده كلدكلرندن فروست و سلاح شورلغده كسب
مهارت ایدرلردی [۱] »

بو ضابطه خدمتی تنظیم و ایضا ایده جك قدر کویه یاقین : « ارباب تیارك
هر بری زعامت و تیارلری اولان سنجاقلرده ساکن اولوب بایراقلری آلتنده
موجود ایدی ، آخر یرده اراق محال و ممنوع ایدی . بویله اولسنك سبی
(بویله اوله سنك سبی دكل ، تیارك اولکی عثمده ایضاح ایدیلن صورت
تشکیلی نتیجه سی اوله رق) هر سنجاغك سپاهیسی دائما آتنده موجود بولوب بر
كوشه ده دشمن پیدا اولسه جمله سی اوج کونده حاضر و آماده اولوب هر نریمه
توجه لازم كاورسه اول طرفه شتابان اولوب خدمات مشكوره وجوده كتیر برلردی [۲] .

سپاهی اوزاقلاشسه ده حمایه بردوام : « بر سنجاق و ایالتك اشکنجی زعما
و ارباب تیاری سفره مأمور اولدقلده هم محافظه وطن و هم دم آرقداشلرینك دیراقلری
امورینی تسویه ایلک ایچون اونده بری ملكتلرنده قوروجی قالیردی [۳] » .

ا کینجی محصلو لك کندیته قالان قسمندن ده امین . مادامکه استحصال

[۱] نتایج الوقوعات ، باب ثالث تكملة سی ، تفصیلات اداره اراضی .

[۲] قوجی بك لایحه سی ، مقدمات ارباب تیار وزعامت و فتوت و اکتز .

[۳] نتایج الوقوعات ، باب ثالث تكملة سی ، تفصیلات اداره اراضی .

ايدىلنە تاماماً صاحب اولق مەكن دكل؛ بو حالده ھەركىن سەركردەي بىلە مەكن
ايسە بىر سەركردەي بىلە رك كرى قالان مەھسولك امين بر صاحبي اولەرق
قالق خىرلى. بونىكچىن سىپاھى كويلى بى طوتدىنى كى كويلى دە سىپاھى بى
طوتىور ە اشقا واجانبك تسلطى احتمالندە در حال اھالىنك ايشە يارارلىرى
باشنە طوبلايە بىليوردى. تحت اطاعتە الدىنى كويك سەئىيى تنظيم وادارە ايلە
كويلىنك قدرت استحصاليە سى آر تىرەرق تشكىل اجتماعىسى اوزرنندە تاثير
اجراسندن عاجز اولان فائىلەر، ھىچ اولماز سە چىقىنى تىجاوزدن قويەرق
استحصال ايدە بىلەيكنەن استفادە سى تامين ايدىيوردى.

ايشە سىپاھىنك بو وضعىتى، كويلى يە ياقىنلىقى و كويك اداۋە سەندەكى
صلاحىت واسەئەسى كەندىسە بر قوۋە محلىە موقىي و بىريور و عدم مەركىزىت
بعض اوصافىي حائز برادارە وجودە كىرييوردى. بوسايە ەك بوبوك بر احتياج،
احتياج انضباط تظمين اولتور، حقوق حياتىە و تملكىە تحت تامينە آلىيور؛
بونندە دور استىلامىز، ەك مەسعود دور تارىخىمىز طوغىيور.

سىپاھىلر بو موقع و نفوذى محافظە ايدە جك و وظيفە لىرى دواملى بر
صورتندە ايضا ايدە بىلە جكلىرى؟ مەلكتندە مەرقى بر سىي يارادە مامشلىرە دە
ھىچ اولماز سە مەين و پايدار بر قوۋە عمومىە تاسىس ايدە بىلەمىلرى؟

قوجى بلك ۱۰۴۱ دە يازدىنى مشهور لايىھە سەندەكى شو سەرلەر
سؤالە بىلىخ بر جواب تشكىل ايدىيور: ەوجە ارشدە فتنە و فساد و شر و شورك
شيوخ و اقشارىنە بر باعث عظيم بودركە ارباب زعامت و تىماركە عندالتەحقىق
عسكەر آنلردى. حالا آنلرك دىرلىكلرى قطع اولتوب و كەندىلرى بى نام
ونشان اولوب فتنە و فساد عالمى طوتدى.

ە مەللك محروۋە اسلامىدە اولان زعامت و تىمارك آنچق عىرى تراعىز
اولوب مامەئەسى بالىكلىە تراعىلەر. وزير اعظم قوللرى حالا تىمار و زعامت
مەئەئەسى استىلغەن غىرى امور ايلە تقيدە زمان قالماز.

« سنجاق و ایالتلر موجود الاسم و معدوم الجسم اولوب بر قالب بی روحه دوئمشد. ہر ایالتک روحی و روحی وحشی اہل تیمار و زعامت ایدی. حالا واقع اولان سفرلر دہ روم ایلی و آناتولی و سائر ایالتلر دہ زعامتہ متصرف اکر متفرقہ واکر جاش و کتاب و سائر زہما و اہل تیمار قوللری جمعا یدی سکر بیک آدم آنجہ اولوب اولانجہ سنک دخی اکثری کراچی و خدمتکار اولوب ماعداسدن نام و نشان قلمامشدر . »

دیمک ، قاتملرک قوروب بر اقدقلری اوصاحب ارض اوجاقلر ، قرا و مزارعی اتدہ طونان ارباب سیف بی نام و نشان اولش ، عثمانلیق شبکیسی آلتدہ سکون و آسایش بولہ جق کبی کورون برلر دہ دفتنہ و فساد و شر و شور شیوع و افشار ایتش ؛ فقط بونکلہدہ قلمامش . اشقیا و اشرا غلبہ و اشتہار ایلش !

شوالہدہ سپاہیلر حیات خصوصیہ بی تنظیم ایدہ مدکلری کبی متین و پایدار بر قوتہ عمومیہ دخی وجودہ کتیرہ مامشدر !
بیچین ؟

آناتولی و بالقان عثمانلی تشکیلاتی آلتہ کیر مزدن اولدہ سکون و آسایش دہ دکل . افاق بویوک طاقلر متصل جاریشور . بوجادات قدرت استحصالیہ نک ضمعندن ، بر قسم خلقت دیکر لر بی ایشلہ دہک اونلرک ضررینہ کینیمک ایستہ مسندن ایلری کلیوردی .

عثمانلی دولتک تشکیله بوتغلب مجادلاتک نہایت بولسی ، کیت کیدہ قوت بولہ جق بر سکون و آسایش تاسی آتجق عثمانلیقلک بویرلر شرائط اجتماعیہ بی تمذیل و اصلاح ایلہ جک ، خلقی طور اراغہ متین بر صورتہ ربط ایدہ جک بر طرز سی کتیر مسیلہ قابل اولہ بیلیردی . حال بوکہ صاحب ارض عثمانلی اوجاقلرینک بویلہ بر طرز سی کتیرہ مدیکفی بیلیرد ؛ زراعتی سوق و اداره ایتک و وظیفہ سی در عہدہ ایدہ مدکلر بی کوردک . چونکہ حیات سابقہ لر بی کندیلر بی بویلہ بروظیفہ ایفائی ایچین حاضرلہ مامش ایدی . تحت اطاعتہ آلدقلری خلقتک حیثات خصوصیہ لر بی اداره ایدہ مدکلری ایچین

بوحیات خصوصیه دن طوغان حیات عمومیه لری تظاهر آئنده حاکم اوله مادیلر. استیلا آئنده قانلرک مستولیلر طرفندن وجوده کتیریلان تأسیسات سیاسیه یی اوزرلرندن آتلمی قابل اولدی. اجتماعاً قوی بره رقك ضعيف عرقلر اوزرنده کی نفوذی ایش حیاتك تأثیریه ایلرله یی برتمیل صورتنده کورونور؛ و کیندکجه آرتان وقوتله یی برصلاح و آسایش تأمین ایلر. بویوک بریتانیاده ساقسونلرک آنغلاری ونورمانلری، غولده فرانقلرک که لئری وبوکون جاهیر متحده ده انفرادی یانکیلرک تجمعی مهاجرلری تمیل ایتمی کبی. حال بوکه دیگرلری اوزرنده قوه عمومیه یی انحصاره آله رق سیاسی وعسکری برنحکم اجرا ایدن برعرق کیندکجه نفوذو تأثیریی غیب ایتدکه محکوم! عثمانیلرک فتح ایدیلن یرلره ویردکاری سکون، آتہ ینوب سلاح قوشانمیی، کندیلرینه حصر ایدرک حصوله کلیوردی. بونی ایسه قدرت حربیه لری و آردلرندکی ارتباط ایلہ تأمین ایدہ بیلورلردی. قدرت حربیه ستب حیاتنده وطریق مهاجرتمه کی دائمی مجادلات ایچنده بسلوب آرمشدی. فقط چغتجیلر اوزرنده برلشمه لری کندیلرینی محاربلیکدن ایراد جیلغه کچیریوردی. دیگر جهتن او جاقلر موقعلرینی یکدیگرینه طایانقله یعنی شخصک شحصه باغلانمسیله محافظه ایدہ بیلور. بو ارتباطده بالطبع پایدار براساسه استاد ایدہ میور.

بونی آکلامق ایچین سپاهینک چوبانلقدن حاکیمته نه صورتله کچدیگینی آراشدیرملی.

بیلورزکه سپاهی، تک یالکیز برآدم دکل؛ تاریخیلریمزک دیدییی کبی برطاقم آتلینک سرکرده سی. بوسرکرده یی طاقیلہ جیقارمش اولان چوبان عائله لرده هنوز موجود. آتلیلر هیش عائله لرک خارچنده وموقت اوله رق تشکل ایتش. طوبالانمسنه سبب اولان حرب وغارت زائل اولونجه محاربزلر ینه کندی عائله لرینک حکم ونفوذی النہ کیربورلر... حیات راعیانہ دن حیات حاکیمته کچمکه نك ایلک دوره سی. سکود وجوارینی طوتان قابی خان عشیرتی فرقه سنک آتلیلرینی بو حالدہ کوردیوروز.

ا. کنجیلری دواملی صورتده حمایه سنه آله بیلان واونلرله بسلتن آتیلر طاقی حیات راعیانهدن مستغنی اوله رق بوجانی محافظه ایدن عائله لردن قولایقله آریله بیلیر... بوده ایکنجی دوره .

آتلی، (چوبان عائله) به محتاج اوله دن قور تولد قجه حرب ووبرکی ایله یاشار برسپاهی حالتی آلیور. منسوب اولدینی شیخی عائله دن چیقور و یا خود بو عائله انفساخه اوضا یور. سپاهیلریمز اوزمانه قدر کندی لری نچر چوه لین شیخی عائله یی قیر یورلر . فقط یالکیز قلیجلرینه طایانان بو آداملر استقلاللاری ن قازانه بیلور می ؟

خایر ! چونکه استقلال شخصی هیچ بر زمان قلیجه دایانه رق تأمین ایدیله مامشدر. بونی تأمینیه موفق اولان و دنیا ده یکی بر بشریت یاشایان انسانلر یعنی افرادیلر استقلال شخصی بی انحق سی زرا می به، صابانلرینه دایانه رق قازانه بیلدیلر .

قلیجه دایانه رق چوبانلقدن و عائله جماعتدن صییریلان سپاهی یکی حیاتنک ایجاب ایتدیکی دیگر بر جماعته دوشمه به محکوم . چفتجی بی تحت اطاعته آلمق و موقعی دیگر بر طاقك هجومدن محافظه ایتك ایچین بر قوماندا آلتنده یالکیز طوبالانق دکل ، حق باغلامق الزم . اتمکنی قلیجی حق اوله رق یمک مجبوریتنده بولان برسپاهی ایچین (سپاهی طاقی) نك خار جتده حیات یوق ؛ ایشه « قلان » ، عائله جماعتدن صییریلان سپاهیلری چر چوه لین یکی جماعت !

صاف شیخی عائله لرده حاکیتك توجه ایتدیکی موقع بلیدر ؛ بونك اطرافنده نزاع بلیر منز. اك یاشلینك بوتون عائله افرادی اوزرنده کی سلطنتی تأمین ایله جماعتك دوام و بقاسنی تکفل ایدن اساس عائله نك اجرا ایتدیکی سعی در : صنعت رعی . شیخك نفوذی سنك سعی و عائله به ویردیکی شکل مخصوصدن طوغیور ؛ بونکچین سبب نه قدر غیر متحول ایسه عائله افرادی آزه سنده کی شخصی رابطه لرده اوقدر ثابت . (عسکری قلان) ده دخی

افراد آرمه‌سندہ کی رابطہ صرف شخصى؛ فقط حربك ماہيقي اعتباريلہ غير ثابت! حاکيت الك جری، کندی شخصه الك جوق آدم باغلاميه موفق اولانده، بوكا موفق اولان سپاهی دیگر اوفاق سپاهی طاقلری ده اطرافته طوبیلايه بیلیر .

عثمانلی استیلاى عسکریسی بزه بو منظره یی ارانه ایدیور . فقط بو شرائط آلتده تشککل ایدن بر هیئنده نه افرادک موقضده ونهده حاکيت مقامنده طبیی بر استقرار بولته بیلیر . انجق ضعی و جبری وساططه محافطه موقع ممکن .

قوجی بك دیورکه الحاصل بی آدم قهر ایله ضبط اولتور حلم ایله اولماز . سلاطین سالفه عظام آلتی بلوک خلقی یکیکجری اوجاغیله ویکیکجری طائفه‌سی آلتی بلوک خلقی ایله و بواپی طائفه‌یی زعما وارباب تیمار ایله ضبط ایدردی [۱] . موازنه‌یی تصویر ایدن لوحه‌یی تماملامق ایچین (زعما وارباب تیماری دخی آلتی بلوک خلقی ویکیکجری طائفه‌سیله ضبط ایلردی .) جمله‌سی علاوه ایتمک کافیدر . بوجبری موازنه‌نک بر دها یکیدن تأمین قابل اولمامق اوزره عن‌المركز بر حرکتله نه‌صورته قیریلدیغنی تاریخمزک اذوار اخیره‌سی ایضاح ایدرکن کوره‌جکز .

دیملک عثمانلی عسکری اوجاقلری آرمه‌سندہ کی رابطہ متین بر اساسه استاداتیور . بونکچین که سپاهیلرک وجوده کتیردیکی شبکه حاکمه‌نک تأمین ایدم بیلیدیکی آسایش دوام ایدم مدی .

سعی تنظیم ایله تکمله سوق ایتمک مقتدر اولمیان سپاهیلر متین و پایدار بر قوه عمومیه تأسیس ایتمکدن ده عاجز دی !

محمد علی

[۱] قوجی بلک لایحه‌سی ، قول طائفه‌سته و بعض مملکتہ متعلق احوال .